Jarmilla Hrúsková

weeft Guba-kleden met lontwol

De reden dat we op zoek gingen naar deze specifieke weefsels is een plaatje van een kleed met een lange, vlossige pool in een oud toeristisch krantje. De schrijver van de begeleidende tekst geeft de kleden de naam "Guba" en vermeldt dat in de provincies Gemer en Zemplín vroeger warme poolstof gemaakt werd om als mantel voor herders en voerlui te dienen.
In zijn oorspronkelijke vorm zal de Guba met de poolzijde op het lichaam gedragen zijn. De toepassing als vloerkleed moet van recenter datum zijn.
Goed bekeken is de Guba een eenvoudig product in een simpele weeftechniek met eerlijke materialen. De uitstraling is gezellig en "hip" en het maken ervan kost relatief weinig tijd. Uiterst geschikt dus om ook zelf eens te proberen.
Het resultaat lijkt op het eerste gezicht op de Griekse Flokati-tapijten die in de jaren zeventig zo populair waren. Bij die kleden is de rugzijde vervilt; dat is niet zo bij de Guba-kleden.

Een tengere blonde vrouw doet de deur open. We staan voor een modern huis op een heuvel in een klein dorp, Klenovec, midden in de provincie Gemer in Centraal-Slowakije. De vrouw neemt ons mee naar een werkkamer achterin de gang, een soort kelderruimte onder de grond. Daar staat een groot, stalen weefgetouw met twee schachten en een hangend riet. Op de grond liggen twee stapels hoogpolige kleden. Dát zijn dus de Guba-kleden die we zoeken.
De vrouw heet Jarmilla Hrúsková. Naast Guba-kleden maakt ze ook wandkleden in een vrije techniek. Vol trots laat ze ons een foto zien van zichzelf en haar werk in een expositie in New York. In een lijstje aan de wand hangt haar meesterweverdiploma van ÚL'UV (de landelijke organisatie voor kwaliteitshandwerk). Wat jammer dat we geen woord kunnen wisselen.

Materialen

De grondstof voor het kleed is wol. Voor de ketting is een vrij dikke, natuurelkleurige, getwijnde wollen draad gekozen. De inrijg in de hevels is opeenvolgend. Door een riet 30/10 zijn de draden om en om ingeregen. Dat resulteert in 1,5 draad per centimeter. In een hoek van Jarmilla's kamer liggen hoge stapels van rollen lontwol. Het volume van de lont is ongeveer twee vingers dik. Voor de pool is deze lont zonder enige toegevoegde twist gebruikt. Voor de linnenbindinginslagen tussen de pool gebruikt Jarmilla dezelfde wollen lont maar eerst voegt ze er een beetje twist aan toe. De bewerking gaat als volgt: ze neemt een rol lont en maakt het begin vast aan de pen van een spinmachine. Dan brengt ze twist op de lont door met de rechterhand het wiel te draaien en met de linkerhand de lont naar achteren te voeren in het verlengde van de pen. Als de lont tot armlengte is bewerkt, windt ze hem op door de linkerhand dwars op de pen te brengen. Als het wiel draait windt de draad op de pen. Als de pen vol is trekt Jarmilla de bol getwiste lont van de spinmachine en windt hem om een stok.

Het weven

De weeftechniek voor deze kleden is een combinatie van linnenbinding en pool inleggen in de linnenbindingsprong. Eerst drie inslagen in linnenbinding weven met de getwiste lont op de stok. Dan een poolinslag maken met ongewiste lontwol. Jarmilla begint rechts. Met de rechterhand legt ze het uiteinde van een rol lont onder vier kettingdraden in de open sprong. Dan legt ze de linker wijsvinger op dat stuk draad. Met de rechterhand neemt ze de lont vast op een lengte van ongeveer 10 centimeter van de plek waar de lont het weefsel ingaat en trekt ze de lont weg. Deze schuift uit elkaar tot hij los is. Het stuk lont dat niet tussen de kettingdraden ligt steekt uit als pool. Jarmilla legt opnieuw de lont in de open sprong onder vier kettingdraden, maar schuift één kettingdraad naar links op. De bewegingen herhalen zich in rap tempo. Nadat de pool over de volle weefbreedte is ingelegd, weeft Jarmilla drie inslagen met de stok. Dit gaat zo door tot de gewenste lengte voor een kleed is verkregen.
Om mooie randen te krijgen zijn aan het begin van het kleed wat extra slagen in linnenbinding geweven. Om inweven te voorkomen geeft Jarmilla de inslagen extra ruimte door met de vinger de inslag in het midden tot een punt omhoog te duwen. Voor een mooie zelfkant blijven de buitenste draden van het kleed zonder pool. Jarmilla maakt de eerste pool aan de zelfkant op de gewone manier maar legt vervolgens de pool terug onder drie kettingdraden.

Afwerking

De afwerking van de ketting bestaat uit het samenknopen van drie draden tegelijk in een overhandse knoop. Daarna ondergaan de kleden een stevige was- en borstelbeurt. Op het grasveld drogen de kleden in de zon.

Ontwerpen

De ontwerpers van Guba-kleden spelen met vorm, kleur en variaties in de maat van de rechthoek (ook andere vormen komen voor). Het is vrij eenvoudig om al op het getouw een kleed in een ronde vorm te weven. Men hoeft slechts een cirkel te tekenen op de ketting en de inslagen tot de randen van de cirkel in te leggen. De kettingdraden kunnen later op maat afgeknipt worden.
Bij ontwerpen in kleur gaat het vooral om allerlei variaties die met combinaties van gekleurd lont gemaakt kunnen worden.

Als we vertrekken, gaat Jarmilla verder met de productie voor een festival, waar ze naar toe zal gaan om haar werk te demonstreren.